

Heichel, Felix

Aura rediviva.

Att Åbo akademi skall återuppstå är en beslutad sak. Men i hvilken form detta skall ske, därom äro meningarna delade. Må det därför tillåtas mig såsom gammal Åbobo att framhålla några spridda synpunkter, som vid organisationsplanens uppgörande måhända kunna vara förtjänta af något beaktande.

Ifall Åbo akademi skall kunna häfda sitt historiska namn, bör den blifva en fosterländsk, vetenskaplig bildningsanstalt af hög rang. I detta afseende bör målet ställas högt. Och därför måste framför allt tillses, att endast verkligt framstående vetenskapsmän kallas till professorer vid densamma. Akademin får ej nöja sig med den anspråkslösa rollen att vara en förskola för blifvande professorer vid universitetet, utan bör tvärtom i täflan med detta söka vid sig fästa de mest dugande och begåfvade yngre vetenskapsidkare, som stå att få. Denna ädla täflan jämte flere nyinrättade professorsstolar skall säkert verka lifvande

på ungdomens vetenskapliga håg och locka flere förmågor att egna sig åt vetenskapligt arbete.

Själfständig vetenskaplig forskning och därpå grundade vetenskapliga publikationer och föreläsningar bör vara det utmärkande draget för den nya högskolan. Kan vid dess grundande en, om ock liten kohort af dugande förmågor, lifvade af vetenskaplig håg och arbetslust, fås anställd vid akademien, då äro dess anseende och framtida utveckling tryggade, hvarom ej kan det hela för lång tid blifva förfeladt.

Från denna synpunkt sedt bör man ej påskynda akademins öppnande och ej på förhand bestämma i hvilka speciella vetenskaper lärostolar skola inrättas utan nöja sig med att besluta, inom hvilken eller hvilka vetenskapsgrupper professorer främst anses önskvärda.

En praktisk konklusion följer häraf; professorerna, hvilka själfallet böra egna hela sin tid åt arbetet vid akademien och ej uppta-

gas af annat ekonomiskt förvärf, måste aflönas relativt högt, såvidt möjligt högre än vid universitetet, hvilket såsom statsanstalt och beläget i hufvudstaden erbjuder flere andra förmåner.

En annan synpunkt, som ej synes böra förbises, är att akademien är en privatinrättning, som för sin framtida utveckling är beroende af allmänhetens förtroende och ekonomiska understöd. Emellan akademien och den stora allmänheten bör därför en liflig andlig rapport äga rum, så att hela den svenska befolkningen i landet och särskildt Åbo stads inbyggare känna varmt för denna sin gemensamma kulturhård och äro villiga att för den göra oppoffringar.

För vinnande af detta mål bör akademien ej blott som vetenskaplig anstalt stå så högt och åtnjuta sådant anseende, att vi alla kunna känna oss stolta öfver densamma, utan den bör ock i sin verksamhet vända sig ej blott till sina egna studerande utan ock till den utomstående bildningssökande allmänheten. Detta kan den göra dels genom att anställa professorer i sådana ämnen, i hvilka åtminstone en del föreläsningar kunna fattas af och intressera en vidare krets af åhörare, dels genom en populär vetenskaplig verksamhet i större omfång.

Denna verksamhet kan utöfas genom populärvetenskapliga före-

läsningar vid akademien i Åbo och eventuellt äfven på andra svenska orter, hvarigenom en hälsosam personlig beröring mellan akademins lärare och befolkningen i olika landsdelar skulle vinnas. Härjämte borde vid akademien stor vikt läggas vid utgifvandet af populärvetenskapliga skrifter, egna de att i fattbar form sprida den vetenskapliga forskningens resultat och upprätthålla det andliga sambandet mellan akademien och den svensktalande allmänheten.

Då Åbo akademi är en privatinstitution, kan och bör den icke ha till en hufvuduppgift att blifva en utbildnings- och examensanstalt för dem, som ämna sig in på tjänstemannabanan. Den bör fastmer söka att blifva ett hem för fria vetenskapliga studier, som ej behöfva följa vissa fastställda lärokurser och pensa, erforderliga för erhållandet af lägre eller högre vitsord i en tjänsteexamen. Att studierna därför ej behöfva vara planlösa eller utan ändamål är uppenbart. De studerande måste utbilda sig för en verksamhet i lifvet, litterär eller praktisk, och böra deras studier ordnas och ledas så att de erhålla den bästa möjliga teoretiska grundvalen för sitt blifvande kall.

Då emellertid i våra små förhållanden examina och pappersmeriter spela en stor roll, kunna examina ej helt undvikas. Hvarje studerande bör vara berättigad att

erhålla intyg öfver de studier han vid akademien bedrifvit och jämväl att erhålla diplom eller lärd grad efter aflagda prof uti vissa kombinationer af vetenskaper för att med dessa intyg hafva lättare att erhålla privat eller offentlig anställning. Men examen bör ej vara studiernas mål, utan utbildning för samhällsnyttigt arbete.

Akademien i Åbo skall, enligt donatorernas bestämmande, blifva svensk och sålunda främst en kulturhärd af hög standard för den svenska befolkningen i landet. Med afseende härpå bör den i första rummet rikta sin verksamhet på de vetenskaper som äro egnade att lära denna befolkning att känna sig själf, sitt språk, sin forntid och sin nutid. Såsom från annat, högt aktadt håll föreslagits, borde man därför främst inrätta lärostolar i nordiska språk, nordisk kulturhistoria, arkeologi och hembygdsforskning, nordisk litteratur samt nordisk litteratur- och konsthistoria, hvarvid med „nordisk” själfallet särskildt afses svensk eller svensk-finsk forskning. Dessa ämnen äro af den natur, att de intressera hela den svensktalande allmänheten. Föreläsningarna kunde därför draga till sig åhörare äfven utom de egentliga studerandenas krets, bilda sinnet och lifva hagen för fosterländsk odling.

Om i framtiden till dessa forskningsområden lades filosofi, allmän historia, klassiska språk och

modern lingvistik vore en humanistisk fakultet i hufvudsak för handen.

Vid akademins grundande får dock ej förbises den nutida utvecklingen i landet, hvilken går i afgjordt ekonomisk riktning, och än mindre den svenska befolkningens utpräglade anlag och håg för ekonomisk verksamhet på handels-, industrins, sjöfartens och jordbrukets områden. Denna tidsandans riktning är, likasom de mer ideella träfvandena, i och för sig god och af stor betydelse för vårt lands utveckling i kulturellt och politiskt afseende. Den bör därför på allt sätt stödjas och befrämjas.

Särskildt bör Åbo akademi, grundad hufvudsakligen genom af-färsmäns uppoffrande intresse och belägen i en stad, som framför andra visar ett raskt ekonomiskt uppsving, icke ställa sig på sidan af dessa sträfvanden, utan tvärtom, med full insikt om att det ekonomiska arbetet nu i vida högre grad än förut är i behof af vetenskapligt underlag, raskt gripa sig an med den vetenskapliga forskning och undervisning, som tjänar det ekonomiska arbetet till stöd.

Härvid borde man dock, synes det mig af flere skäl, ej nu tänka på en fackhögskola af en eller annan art, hvarigenom utvecklingen skulle bindas i en viss riktning, utan fastmer främst söka få såda-

na vetenskaper representerade, som jämte de humanistiska ämnen grundlägg en högre allmän ekonomisk och medborgerlig bildning, öfverlämnande åt framtiden att, då förhållandena sådant kräfvat eller donationer göras för upprättandet af lärostolar i en viss vetenskap, låta utvecklingen gå i den ena eller andra riktningen.

I enlighet med denna uppfattning, som äfven framkom vid mötet i Åbo, borde lärostolar i förslagsvis följande vetenskapsgrupper upprättas:

national- och privat ekonomi samt statistik, med särskildt afseende å handel, industri, sjöfart, jordbruk, bank- och försäkringsväsen;

statsrätt eller statskunskap, finanslära, sociologi och socialpolitik, kommunalväsen, särskildt dess organisation och utveckling i skilda länder, eventuellt ock andra delar af förvaltningsrätten; samt

de juridiska discipliner, som nära beröra det ekonomiska arbetet, såsom ekonomisk rätt, obligations- och sakrätt m. fl.

Härtill borde, så snart möjligt, fogas lärostolar uti några tekniska ämnen såsom fysik och mekanik elektroteknik och kemi, i hvilka senare kunskap kräfvat snart sagdt vid all ekonomisk verksamhet, samt i geografi. framtiden förhållet att tillägga flere lärostolar i matematiska, tekniska och naturvetenskapliga ämnen.

Om vid akademins öppnande 7—8 professurer uti de viktigaste af ofvan främst förordade vetenskaper jämte några lektorat i främmande språk, bokföring m. m. kunde fås inrättade, vore en god grund lagd för en framtida utveckling.

Detta program är, kan det sägas, föga koncentreradt och enhetligt. Men då grunden lägges till en institution, som i sekler skall växa sig stor och hög, får planen ej göras för trång. Åbo akademi skall inom några årtionden, ifall intresset för densamma fortbestår, utveckla sig till en stor vetenskaplig lärdomsanstalt, till ett universitet och ej blott en special högskola för några få vetenskaper inom ett begränsadt område.

En i hufvudsak enligt ofvan anförda riktlinjer grundad akademi kunde, synes det mig, utan att i högre grad konkurrera med universitetet eller andra förefintliga lärdomsinrättningar, bidra till vetenskaplig forskning på olika områden och vara en god förskola för medborgerlig verksamhet på skilda arbetsfält. Aflagda prof eller vunnna lärd grad vid akademien kunde, beroende af de valda ämnena, tjäna som kompetensintyg för vissa lärartjänster vid privata och offentliga elementar- och fackskolor, för kommunala befattningar och tjänster vid en del förvaltande verk. Främst vore studier vid akademien en god förbere-

delse för olika slag af ekonomisk verksamhet, för fullgörandet af politiska och kommunala förtroendeuppdrag och för bilfvande tidningsmän.

Men märkas bör att aflagd studentexamen eller ett studentbref ej bör vara det enda inträdeskortet till akademien och att full valfrihet i afseende å studier, efter samråd med vederbörande lärare, bör råda vid densamma. Därigenom kunde den, hvad som är af stor vikt, få ett större antal intresserade och målmedvetna studerande af båda könen, både yngre och äfven äldre, som ha behof af att lägga sig in i något särskildt ämne.

En synpunkt af stor betydelse är dock, att Åbo akademi, ehuru svensk, ej får blifva en härd för svensk nationalistisk propaganda, utan städe ihågkomma att den har sin rot och vuxit upp i Finlands jord. Den bör icke på något sätt ställa sig främmande för, än mindre afvog, mot den finsktalande delen af vårt folk. Tvärtom bör den arbeta för ett godt samförstånd mellan de båda nationaliteterna, hvilkas gemensamma arbete, om ock utfördt på skilda håll, är nödvändigt för betryggandet af vårt lands framtid.

Vid akademien bör själfallet inrättas en lärostol i finska språket. Finsktalande studerande borde emottagas, blott de förstå så mycket svenska att de kunna följa med föreläsningar, och vara berät-

tigade att vid repetitioner och tentamina begagna sitt modersmål. Eventuellt kunde äfven tillfälliga föreläsningkurser i ämnen, som ej äro representerade vid akademien, hållas på finska, då framstående föreläsare på detta språk finnas. Af akademien utgifna populärvetenskapliga skrifter kunde ock utges i finsk öfversättning.

Akademien skall själfallet ej uppge sin karaktär af en svensk högskola, men finskan får ej heller betraktas som ett främmande språk. Och där akademien direkt kan gagna den finsktalande befolkningen, bör den med tillfredsställelse göra det.

Slutligen må det tillåtas mig att i frågan om lokal för akademien framkasta en tanke, som måhända är orealiserbar, men synes mig synnerligen tilltalande. Kunde ej det gamla akademihuset förvärfvas och apteras för den nya akademien? Om förslaget ej anses alldeles omöjligt, kunde ju stadsfullmäktige i Åbo, som disponera tomter, lämpliga att lämnas i utbyte, träda i underhandling med statsverket om akademihusets öfverlämnande, gratis eller mot lösen, åt staden för Åbo akademis räkning. Akademihuset skulle säkert för en tid framåt vara fullt tillräckligt för ändamålet och möjligen ad interim kunna inrymma äfven någon af de statsinrättningar, som nu äro där inhysta. För

framtida nybyggnader borde dock därjämte det närmaste kvarteret åt öster på andra sidan Domkyrkogatan, nu bebyggdt med endast små hus, inlösas och reserveras för akademins behof. Invid den äldriga domkyrkan, med Per Brahes

och Porthans statyer i synhåll och omgifven af en akademiträdgård, i hvilken eventuellt statyn af Pehr Brahe kunde omplaceras, skulle akademien få ett läge lika vackert och lugnt som historiskt och pietetsfullt.

Felix Heikel.

I 25
L. A. Ahlberg
Kupf. Högfors

Hymn till Aura Rediviva.

Ord och musik av J. F. Högfors.

mf

1. Hell Au-rastad, på minnen rik; För dig en ny tid grytt! Du
2. Må ljuset ur din lä--ro-sal Vid Auras vä-na strand, Gå

mf

blev engång i--gen dig lik Från ti--der, vil-ka flytt: Din stolthet, din a--
högt som Henriks ka-te-dral Och vitt kring allt vårt land! At Finlands barn av

ka-de-mi, Ditt arv från Brahes dar, Stått upp igen mer skön, mer fri Än
skandisk ätt I med-och motgångs dar För modersmål och hemorts rätt I

un poco rit. *mf* *accel.* *f* *ff*

vad hon fordöm var! Vi hälsa dig, vi hälsa dig Aura Re-di--viva!
sekler skydds-vakt var! - - - - -

un poco rit. *mf* *accel.* *f* *ff*